

Исследованы методы регулирования денежной массы в Украине, которые использует НБУ в своей политике, подходы к ее анализу и разработке необходимого обеспечения по ее управлению.

Банк, денежная масса, банковское регулирование, показатель денежной массы.

The methods of regulating the money supply in Ukraine using NBU in its policy approaches to its analysis and development of necessary software for managing it.

Bank, money supply, banking regulation, the rate of money supply.

УДК 338.432:664.76(477)

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

О. І. Коновал, аспірантка*

Досліджено інвестиційну привабливість виробництва цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України. Побудовано математичні моделі кривих попиту і пропозиції на ринку цукрових буряків та визначено потребу в інвестиційних ресурсах для виробництва цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України на перспективу.

Сільськогосподарські підприємства, виробництво цукрових буряків, прогноз, інвестиції, ефективність.

Сучасний стан розвитку економіки характеризується низькою активністю іноземних інвесторів у сільське господарство України, а також нестачею внутрішніх інвестиційних резервів. Тому потенційні інвестори як в середині України, так і за її межами зацікавлені у визначенні пріоритетних напрямів вкладання коштів на рівні регіонів, галузей, підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення та дослідження питань щодо формування оптимальних обсягів виробничого капіталу для забезпечення ефективності виробництва на сільськогосподарських підприємствах зробили вітчизняні науковці В. Ф. Беседін, І. О. Бланк, В. І. Благодатний, С. О. Гуткевич, О.І. Гутуров, М. Д. Денисенко, М. І. Долішній, І. О. Іващук, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, Т. В. Майорова, А. А. Пересада, П. Т. Саблук, В. К. Савчук, В. Г. Федоренко та багато інших.

---

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН України М. М. Ільчук

Проте недостатньо дослідженими залишаються питання визначення потреби в інвестиційних ресурсах для виробництва стабільних обсягів цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України.

Мета дослідження – аналіз інвестиційної привабливості виробництва цукрових буряків та визначення потреби в інвестиційних ресурсах для виробництва стабільних обсягів цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України на 2016 р.

Виклад основного матеріалу. Виробництвом цукрових буряків в Україні займаються сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та господарства населення. У 2012 р. на частку сільськогосподарських підприємств (включаючи фермерські господарства, які звітують за формою № 50-сг) припадало 91,3% виробленого обсягу цукрових буряків, і на долю господарств населення – 8,7% [4]. Протягом 2000–2012 рр. в Україні зібрана площа посівів під цукровими буряками зменшилась на 39,9%, урожайність збільшилась майже у 2,3 раза, а валові збори – у 1,4 раза (табл.1). Збільшення обсягів виробництва цукрових буряків сприяло збільшенню виробництва цукру за цей період на 25,1%.

1. Основні показники виробництва цукрових буряків в Україні*

Показник	Роки							2012 р. у % до 2000 р.
	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	
Площа, з якої зібрано врожай (усі категорії господарств), тис. га	747,0	623,3	377,2	319,7	492,0	515,8	448,90	60,1
Урожайність (усі категорії господарств), т/га	17,67	24,82	35,62	31,49	27,95	36,33	41,08	232,5
Валовий збір цукрових буряків (усі категорії господарств), тис. т	13198,8	15467,8	13437,7	10067,5	13749,2	18740,5	18438,9	139,7
Рівень рентабельності цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах, включаючи фермерські господарства, %	6,1	4,8	7,1	36,5	16,5	35,8	15,9	x

*Джерело: розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України [1, 4].

Бізнес на виробництві цукрових буряків став привабливим. Рівень рентабельності їх виробництва у 2011 р. становив 35,8%, у 2012 р. – 15,9 %. Цукробурякова галузь стала інвестиційно привабливою. Проте виробнича стратегія сільськогосподарських підприємств щодо збільшення обсягів

виробництва цукрових буряків не завжди узгоджувалася з інноваційною та інвестиційною стратегіями, які передбачають запровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур [5]. Неузгодженість стратегій підприємств між собою зумовила неефективне здійснення додаткових вкладень коштів у виробництво цукрових буряків.

Збільшення інвестицій у виробництво цукрових буряків сприяє підвищенню їх урожайності (табл. 2).

2. Групування сільськогосподарських підприємств (включаючи фермерські господарства*) України за урожайністю цукрових буряків, 2012 рік

Показники	Групи господарств за урожайністю цукрових буряків, т/га				Всього
	I – до 30,0	II – від 30,1 до 40,0	III – від 40,1 до 50,0	IV – понад 50,0	
Кількість підприємств	223	206	188	184	801
Зібрана площа, тис. га	63,4	84,9	146,0	86,7	381,0
Вироблено цукрових буряків, тис. т	1589,8	3097,1	6562,1	4788,1	16037,2
Урожайність, т/га	25,1	36,5	44,9	55,2	42,1
Виробничі витрати, млн грн	691,4	1103,0	2261,3	1378,4	5434,1
Виробничі витрати на 1 га, грн	10907,2	12988,0	15485,6	15897,1	14260,9
Виробнича собівартість 1 т цукрових буряків, грн	434,9	356,1	344,6	287,9	338,8
Реалізовано цукрових буряків**, тис. т	667,1	1259,4	2407,1	2053,8	6387,4
Виручка, млн грн	294,2	528,0	1023,9	900,5	2746,6
Прибуток, млн грн	-0,9	7,8	114,1	252,6	373,6
Повна собівартість 1 т, грн	442,5	413,0	378,0	315,5	371,5
Ціна реалізації 1 т (без ПДВ), грн	441,1	419,2	425,4	438,5	430,0
Прибуток (+), збиток (-) на 1 т, грн	-1,4	6,2	47,4	123,0	58,5
Рентабельність (+), збитковість (-), %	-0,3	1,5	12,5	39,0	15,7

*Фермерські господарства, які звітують за формою № 50-сг.

** Частина підприємств передає вироблені цукрові буряки на власні цукрові заводи.

Джерело: розраховано автором на основі даних статистичної форми № 50-сг.

Дані табл. 2 свідчать, що зі збільшенням урожайності цукрових буряків, економічна ефективність їх виробництва на сільськогосподарських підприємствах та фермерських господарствах у 2012 р. підвищувалася.

Аналіз цінової стратегії щодо купівлі цукрових буряків переробними підприємствами на сільськогосподарських підприємствах в 2010–2011 рр. здійснювався з використанням методів економіко-математичного моделю-

вання. З цією метою, на основі даних статистичної звітності сільськогосподарських підприємств, які звітували за формою № 50-сг, було побудовано математичні моделі кривих попиту і пропозиції на ринку цукрових буряків.

Математична функція кривої національної пропозиції цукрових буряків за 2010 р. має вигляд (формула (1)):

$$y = 330,378 + 1,596^x, \quad (1)$$

де x – обсяг пропозиції, млн т;

y – ціна, яку фактично отримує підприємство, грн.

Математична функція кривої національної пропозиції цукрових буряків за 2011 р. має вигляд (формула (2)):

$$y = 317,957 + 1,376^x. \quad (2)$$

Математична функція кривої національної пропозиції цукрових буряків за 2012 р. має вигляд (формула (3)):

$$y = 319,05 + 1,3902^x. \quad (3)$$

Моделювання поведінки споживачів здійснювалося з використанням лінійної функції:

$$Y = a - bp,$$

де Y – обсяг використання цукрових буряків, млн т;

p – ціна, грн.

Лінія попиту на цукрові буряки в 2010 р. має вигляд (формула (4)):

$$Y = 19,98 - 0,0145 * p. \quad (4)$$

Лінія попиту на цукрові буряки в 2011 р. має вигляд (формула (5)):

$$Y = 28,52 - 0,0176 * p. \quad (5)$$

Лінія попиту на цукрові буряки в 2012 р. має вигляд (формула (6)):

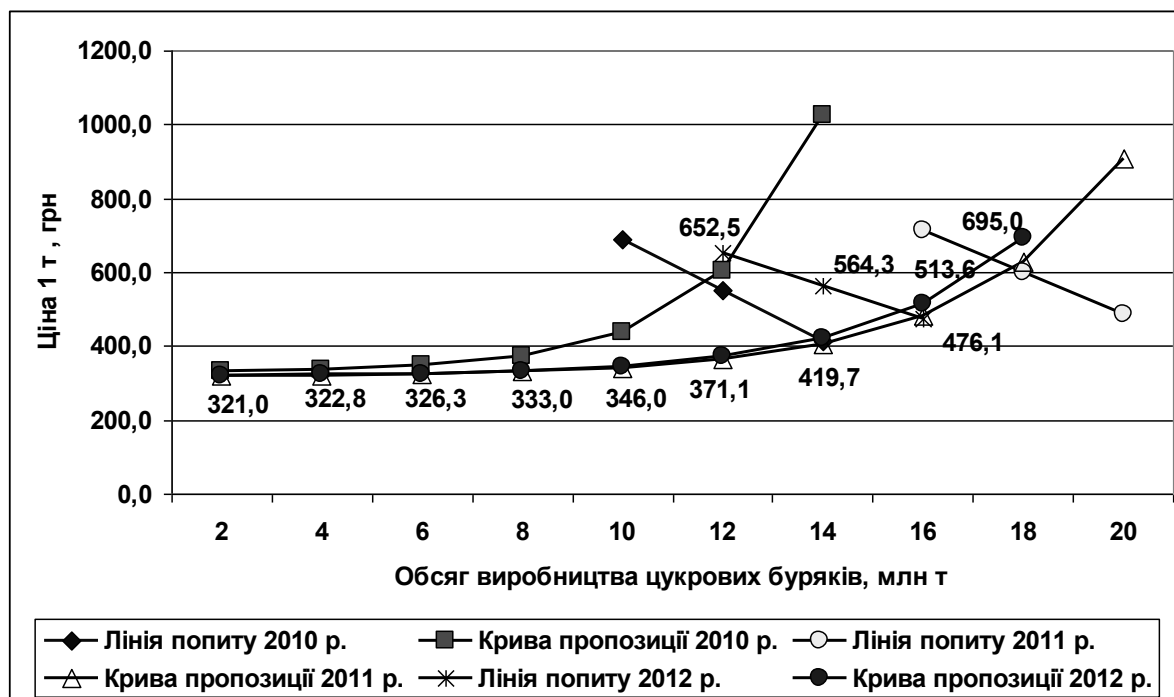
$$Y = 26,792 - 0,0227 * p. \quad (6)$$

Наочне зображення моделей ринку цукрових буряків за 2010–2012 рр. подано на рисунку.

Дані рисунку свідчать, що збільшення обсягів виробництва цукрових буряків з 13,7 млн т у 2010 р. до 18,7 млн т у 2011 р. (за потреби 15,5 млн т для виробництва цукру на внутрішній ринок у обсязі 1860 тис. т) не призвело до зниження ціни. Середня ціна на 1 т цукрових буряків (без ПДВ) лише збільшилася з 487,3 у 2010 р. до 519,2 грн у 2011 р. Це було зумовлено підвищеним попитом переробних підприємств на цукрові буряки. Окремі цукрові заводи купували сировину по 1030,8–1074,2 грн/т. Як наслідок, рівень рентабельності виробництва цукрових буряків на окремих сільськогосподарських підприємствах становив понад 200%. Це стало для сільськогосподарських підприємств індикатором щодо збільшення обсягів виробництва цукрових буряків.

У 2012 р. в Україні було одержано 18,4 млн т цукрових буряків, з яких було вироблено 2226 тис. т цукру. А оскільки експортні можливості переробних підприємств України незначні, то утворився надлишок цукру на внутрішньому ринку, який змушував їх продавати цукор нижче за його собівартість [2, 3]. Тому вихідною величиною при прогнозуванні обсягів

виробництва цукрових буряків на 2016 р. буде потреба в цукрі для внутрішнього ринку в обсязі 1,8 млн т та зовнішнього ринку в обсязі 0,2 млн т. Для одержання такого обсягу цукру необхідно виробити 16,7 млн т цукрових буряків. Враховуючи тенденцію до зменшення питомої ваги обсягів виробництва цукрових буряків у господарствах населення у загальному обсязі, на сільськогосподарських підприємствах необхідно виробити близько 16,3 млн т цукрових буряків.

Криві попиту і пропозиції на ринку цукрових буряків за 2010–2012 роки*
 *Джерело: власна розробка із залученням статистичних даних.

Прогнозна урожайність цукрових буряків на 2016 р. визначалася на основі досягнутого її рівня у 2011–2012 рр. та можливого її приросту для підприємств з різними рівнями ресурсного забезпечення і в середньому буде становити 47,0 т/га. Тоді для виробництва необхідного обсягу цукрових буряків їх посівна площа на сільськогосподарських підприємствах України повинна становити 346,9 тис. га (табл. 3).

Використовуючи розроблені технологічні карти для типових підприємств з різними рівнями ресурсного забезпечення для встановлених зон (Степ, Лісостеп, Полісся) було проведено розрахунки з виробництва цукрових буряків урожаю 2016 р. на сільськогосподарських підприємствах України.

У результаті розрахунків було визначено як обсяги виробництва цукрових буряків урожаю 2016 р. на сільськогосподарських підприємствах, так і необхідна величина ресурсів та коштів для вирощування культури за елементами витрат.

Результати досліджень свідчать, що під урожай цукрових буряків 2016 р. потрібно внести мінеральних добрив 157,2 тис. т діючої речовини на суму 1659,6 млн грн, потреба в нафтопродуктах становитиме 66,9 тис.

т на суму 805,6 млн грн, насінні – на суму 601,1 млн грн, засобах захисту рослин – на суму 266,4 млн грн.

3. Потреба в ресурсах та ефективність виробництва цукрових буряків урожаю 2016 р. на сільськогосподарських підприємствах (включаючи фермерські господарства) України*

Показники	Групи підприємств за рівнем ресурсного забезпечення				Всього
	низький	задовільний	достатній	високий	
Площа посіву, тис. га	57,71	77,31	132,94	78,94	346,90
Урожайність, т/га	29,54	40,58	49,58	61,68	46,99
Виробництво продукції, тис. т	1704,5	3137,2	6591,6	4868,6	16302,0
<i>Елементи витрат, млн грн</i>					
Насіння	81,1	133,2	241,5	145,2	601,1
Мінеральні добрива	189,6	330,1	675,5	464,4	1659,6
Нафтопродукти	107,7	166,1	315,8	215,9	805,6
Оплата послуг робіт сторонніх організацій	165,0	250,4	480,8	261,9	1158,2
Решта матеріальних витрат	142,1	268,1	456,8	285,4	1152,4
Оплата праці	47,4	74,4	105,6	99,5	326,9
Амортизація необоротних активів	33,8	45,9	86,3	82,3	248,3
Відрахування на соціальні заходи	16,8	26,8	38,3	36,6	118,5
Решта інших прямих та загальновиробничих витрат	104,8	184,7	366,3	258,9	914,8
Виробничі витрати, млн грн	888,5	1479,7	2767,0	1850,2	6985,3
Виробничі витрати на 1 га, грн	15395,2	19138,2	20813,9	23438,7	20136,2
Виробнича собівартість 1 т цукрових буряків, грн	521,2	471,6	419,8	380,0	428,5
Повна собівартість 1 т цукрових буряків, грн	573,4	518,8	461,7	418,0	471,3
Середня ціна 1 т цукрових буряків (без ПДВ), грн	585,2	585,2	585,2	585,2	585,2
Чистий дохід (виручка), млн грн	808,0	1487,1	3124,5	2307,8	7727,4
Прибуток у розрахунку на 1 т цукрових буряків, грн	11,8	66,4	123,5	167,2	113,9
Рівень рентабельності, %	2,1	12,8	26,7	40,0	24,2

*Джерело: розрахунки автора. При розрахунках було зроблено припущення, що ціна на продукцію в 2016 р., порівняно з 2012 р., зростає на 36%, а ціни на ресурси – на 27–43% залежно від їх виду.

Загальні витрати на виробництво цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України становитимуть 6985,3 млн грн.

Результати розрахунків свідчать, що потреба в коштах на оборотний капітал становитиме 7995,3 млн грн (з ПДВ), а потреба в інвестиціях в основний капітал – 925,9 млн грн. Тоді загальна потреба в інвестиційних ресурсах для виробництва цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України в 2016 р. становитиме 8921,2 млн грн.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати досліджень свідчать, що в 2016 р. на сільськогосподарських підприємствах обсяг виробництва цукрових буряків прогнозується в обсязі 16,3 млн т. Для одержання такого урожаю потрібно внести 157,2 тис. т діючої речовини на суму 1659,6 млн грн, потреба в нафтопродуктах становитиме 66,9 тис. т на суму 805,6 млн грн, насінні – на суму 601,1 млн грн, засобах захисту рослин – на суму 266,4 млн грн (без ПДВ). Загальні витрати на виробництво цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України становитимуть 6985,3 млн грн. А загальна потреба в інвестиційних ресурсах для виробництва цукрових буряків на сільськогосподарських підприємствах України в 2016 р. становитиме 8921,2 млн грн. Коефіцієнти окупності витрат при вирощуванні цукрових буряків із низьким, задовільним, достатнім та високим рівнями ресурсного забезпечення становитимуть, відповідно, 1,02, 1,13, 1,27, 1,4.

Подальші дослідження будуть спрямовані на формування інвестиційної стратегії діяльності підприємств цукробурякового підкомплексу в умовах невизначеності з використанням методів імітаційного моделювання.

Список літератури

1. Данькевич О. Г. Українські перспективи цукрового виробництва. [Електронний ресурс]. / О. Г. Данькевич. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1494>
2. Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру та цукрових буряків у період з 1 вересня 2011 року до 1 вересня 2012 року : постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 року № 179 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/179-2011-p>
3. Ринок цукру України: підсумки, прогнози, перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sugarua.com/ua/sugarnews_ukr/lists/1822
4. Сільське господарство України : статистичний збірник за 2012 р. / за ред. Н. С. Власенко. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 402 с.
5. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / [Лупенко Ю. О., Дем'яненко М. Я., Кісіль М. І. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка, М. І. Кісіля. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 66 с.

Исследована инвестиционная привлекательность производства сахарной свеклы на сельскохозяйственных предприятиях Украины. Построены математические модели кривых спроса и предложения на рынке сахарной свеклы и определена потребность в инвестиционных

ресурсах для производства сахарной свеклы на сельскохозяйственных предприятиях Украины на перспективу.

Сельскохозяйственные предприятия, производство сахарной свеклы, прогноз, инвестиции, эффективность.

The investment attractiveness of sugar beet production in agricultural enterprises of Ukraine is investigated. Mathematical models of demand and supply curves on sugar beet market are constructed. The need for investment resources for the sugar beet production in the Ukrainian agricultural enterprises in prospect is determined.

Agricultural enterprises, sugar beet production, forecast, investment, efficiency.

УДК 330.341.1 (477)(100)

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

В. М. Коробка, здобувач*

Обґрунтовано особливості та методи трансферу і комерціалізації інноваційної продукції в Україні та за кордоном і розкрито їх роль у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України.

Організаційне забезпечення інноваційної діяльності, комерціалізація інновацій, інноваційний процес.

Організаційне забезпечення інноваційного процесу залежить від особливостей управління ним на сучасному етапі і нерозривно пов'язане з правовим і фінансовим забезпеченням. Разом з тим, вирішення організаційних проблем не виключає централізованого управління створення інноваційної інфраструктури з урахуванням вимог і умов поточного моменту. Багато країн використовували директивний підхід до стимулювання інноваційних процесів на національному та регіональному рівнях (при цьому регіони іноді виступали як об'єкт для експерименту). Однак такий підхід без урахування потреб ринку може мати прямо протилежний ефект. Тому надання підтримки та створення стимулів доцільно здійснювати шляхом удосконалення управління як державними, так і недержавними організаціями.

---

*Науковий керівник – доктор економічних наук, доцент О. Д. Витвицька